

Sõrve looduskaitseala avalikustamisel saabunud ettepanekud

Piirimuudatused – sisse või tzoneeringu muudatus piiranguvööndist sihtkaitsevööndisse

Nr	Ettepanek	Keskkonnaameti vastus
1.	Lisada kaitseala koosseisu ka Kõrgendiku tee ja Sõrve vaheline ala, kus seni veel mets.	<p>Sõrve looduskaitsealasse on hõlmatud alad, kus asuvad loodusväärtused, mis vajavad riiklikku kaitset. Välispiiriga on hõlmatud kaitsealasse Sõrve kõige olulisemad loodusväärtused ja kaitsealuste liikide elupaigad. Nendeks on Muraste raba, metsakooslused, merikotka, kanakulli ja rähnide elupaigad. Kaitse eesmärgiks seatud liigid toimivad teiste liikide suhtes katusliikidena, seetõttu on kaitseala välispiiri ja tzoneeringu koostamisel kasutatud nende elupaiganõudlusi.</p> <p>Moodustatavast kaitsealast välja arvatud alad (561,9 ha) on endised põllumaad, võsastuvad rohumaad ja killustunud metsaala, kus on juba intensiivselt majandatud metsad. Näiteks Kõrgendiku tee ja Sõrve küla vahelise ala (~260 ha) sisse jääb üle 60-aastaseid metsi ligikaudu 100 ha, kus suures osas on juba aegjärkset raiet teostatud. Kaitsealasse ei ole täiendavalt arvatud selliste III kaitsekategooria laia levikuga liikide elupaiku, mis Eestis ei ole ohustatud (nt roomajad) või mille kaitse on piisavalt tagatud juba olemasolevatel kaitstavatel loodusobjektidel või mille elupaiku leidub piisavas mahus ka moodustataval Sõrve looduskaitsealal. Kaitseala piiritlemisel peab silmas pidama, et igal kinnistul on maaomanik, kelle huvidega peab ka arvestama. Kaitsealasse hõlmamisega seatakse neile kitsendusi. Seepärast peab ala kaitsealasse võtmine olema hästi põhjendatud.</p> <p>Lisaks on antud ala Harku valla üldplaneeringus rohevõrgustiku Sõrve tuumalal, mis ka tagab loodusväärtustele kaitse.</p>
2.	Muraste mõisa vastas raba äärselt põllult Klooga maanteeni välja võiks looduskaitse alla kuuluda nagu see esialgselt plaanitud oli.	<p>Ei nõustu. Tegemist on endise põllumaaga. Alale on registreeritud III kaitsekategooria liigi rukkirääk (<i>Crex crex</i>) elupaik, kuid ka ekspertiisis on</p>

		<p>kirjas, et elupaik moodustab nii sisulises kui pindalalises mõttes väheolulise osa kavandatavast Sõrve looduskaitsealast. Umbes sama suur ala rukkiräagu elupaigast jääb kaitsealasse. Linnud kasutavad seda ala toitumisalana ka edaspidi ning lähipiirkonda kaitsealasse on hõlmatud sarnaseid alasid, kus linnud toitumas saavad käia.</p>
3.	<p>Ettepanek taasliita esialgu kaitsealast välja jäetud III kaitsekategooria liikide elupaikadega ala loodava Sõrve looduskaitsealaga jättes sellele alale piiranguvööndi režiim. On arusaamatu, miks sellise kõrge väärtuse juures on Keskkonnaamet soovinud seda asustustihedust vähendada ja koha väärtust alandada, jättes kaks kuuest kuni seitsmest händkaku pesitsusterritooriumist kaitsealast välja. Samuti ütleb mainitud linnustiku uuring et ka musträhni asustustihedus on Sõrve uuringualal kõrgem kui Lahemaal ja Eestis keskmiselt ning väike-kirjurähni kohta ütleb uuring et Sõrve põhjaosa asustustihedus on omane väga soodsale elupaigale. Ei saa kuidagi nõustuda sellega, et neid liike nii kergekäeliselt pealinna lähistelt minema ajada, mida aga kaitsealast välja jätmise kindlasti tähendab, sest kui vaadata maakatastri kaarti, on selgelt näha elamuarenduse surve kohe kõnealuse ala külje all.</p>	<p>Ei nõustu ettepanekuga. Ettepanekualal on vanu metsi, mis antud liikidele sobivad elupaikadeks ligikaudu 100 ha, mis moodustab kolmandiku ettepanekualast. Suures osas nendest metsadest on tehtud aegjärkset raiet.</p> <p>Väike osa händkaku pesitsusterritooriumist on jäänud ka Sõrve piiranguvööndisse. Ekspertiisis on kirjas, et uuringuala lõunaosas on asustatud kogu liigile sobiv elupaik, mujal uuringualal on siin-seal asustamata sobivas suuruses metsa-alasid, sobivat elupaika on alal veel 1-2 paarile. Uuringuala lõunaosas paiknevad händkaku elupaigad on kaitseala sihtkaitsevöönditesse tsoonieritud. Seega elupaigad, kus realselt linnud pesitsevad on kaitsealas.</p> <p>Musträhni piiritletud elupaikadest asuvad 6 7st kaitsealas ja suures osas sihtkaitsevööndis, kus neid ei raiuta. Ettepanekualal jääks see mets piiranguvööndisse, kus raietegevus on ikka lubatud ning võimalus, et linnud sealt siiski kaovad on olemas. Samas ka kaitsealast välja jäädes kaasnevad metsateatisega piirangud raieajale ja soovitusel langile jäetavate puude osas.</p> <p>Väike-kirjurähni elupaikade kohta on kaitseala moodustamise ettepanekus kirjutatud, et see liik on rohkem seotud ala põhjaosaga, kust pärinevad kõik kontaktid. Põhjaosas piiritletud väike-kirjurähni elupaigad on kaitsealasse tsoonieritud. Ekspert hinnangus on kirjas, et mitmed sobivad elupaigad ala keskosas kontakte ei andnud.</p>

		Kuna see ala asub kohaliku omavalitsuse roheline võrgustiku tuumalal, siis ei saa väita, et surve elamuarendusele antud ettepanekualal suur oleks, kuna rohevõrgustiku ja üldplaneeringu põhjal on seal range režiimiga maakasutuse alad.
4.	Ettepanek laiendada Vahi küla Väana poolses osas, Väana mõisasüdame kõrval kaitseala välispiiri.	Keskkonnaamet arvestab ettepanekuga osaliselt. Kaitseala piiranguvööndisse hõlmatakse Keila metskond 19 (19801:011:0105) katastriüksuse viimane kaitsealast väljajäänud osa, kus asub händkaku pesitsusterritoorium. Kanakulli pesitsusala on juba kaitsealasse hõlmatud. Röövlindude toitumisalad hõlmavad suuri alasid ning sobivaid rohumaid ja põlde leidub ümbruskonnas nii kaitsealal kui sellest väljas. Aas-nelgi leiukohti kaitseb looduskaitseaduse § 55 lõige 7, mis sätestab, et I ja II kaitsekategooria taimede ja seente kahjustamine, sealhulgas korjamine ja hävitamine, on keelatud. Tahtlikuks kahjustamiseks ei ole liigi tegevuskava meetmete elluviimine ning tahtlikuks kahjustamiseks võib mitte lugeda ka tegevust Keskkonnaameti nõusolekul II kaitsekategooria taimede ja seene väheesinduslikes populatsioonides. Seega on vaja Keskkonnaameti luba, kui taimede kasvukohas teha tegevusi, mis neid kahjustada võib.
5.	Ettepanek laiendada kaitseala piiri Tugamanni sihtkaitsevööndi juures asuvate III kaitsekategooria lindude, sh valgeselg-kirjurähni, aga teisalt ka händkaku pesitsus-territoriumitega.	Keskkonnaamet arvestab ettepanekuga osaliselt. Tugamanni sihtkaitsevööndisse hõlmatakse metsaosa händkaku elupaiga piires. Alale jääb ka valgeselg-kirjurähni elupaik. Ettepanekualasse on hõlmatud vana puukool, mis on taraga ümbritsetud. Kuna tegemist on istanduse ja mitteloodusliku metsaalaga, siis seda kaitsealasse ei hõlmata. Kuna ettepanekualale jääb kaks hoonetega kinnistut, siis neid sihtkaitsevööndisse ei arvata. Väana jõe äärne lindude toitumisala ei kao, sest Väana jõe kalda ehituskeeluvöönd on 50 m kaldajoonest ja piiranguvöönd 100 m kaldast, metsaalal on see ka ehituskeeluvöönd.
6.	Ettepaneku tzoneerida kinnistud: Vainula (19801:001:0472) ja Karjatse (19801:001:0471) osaliselt või täielikult looduskaitseala sisse ning pakkuda seega	Keskkonnaameti ametnikud käisid 24.05.2021 asjaoludega tutvumas ning Vainula katastriüksuse puhul on tegemist niiske kinnikasvava rohumaaga ja

	<p>suuremat ja mosaiiksemat territooriumi selle ala loomadele, putukatele ja taimedele</p>	<p>Karjatse katastriüksuse näol on tegemist rohu- ja põllumaaga. Alal ei ole registreeritud kaitsealuseid liike, mis vajaksid riiklikku kaitset. Vainula katastriüksuse servaalas on märgitud III kaitsekategooria liblikate vareskaera-aasasilniku (<i>Coenonympha hero</i>) ja teelehe-mosaiikliblika (<i>Euphydryas aurinia</i>) elupaik, kuid need liigid ei ole antud kaitseala kaitse-eesmärgiks ning tegemist ei ole selliste ohustatud liikidega, mille kaitseks on Eestis vajalik täiendavalt alasid kaitse alla võtta. Neil liikidel on Eestis elupaiku piisavalt.</p> <p>Vareskaera-aasasilnik on Eesti Looduse Infosüsteemi (edaspidi EELIS) andmetel Euroopa mastaabis väheneva arvukusega liik, kelle seisund Balti riikides on stabiilne. Eesti punase nimestiku liikide hindamise raames on 2017. aastal esitatud hinnang, et liik on Eestis soodsas seisundis ning levinud üle Eesti, asurkond on vähemalt stabiilne kui mitte kasvav (EELIS 2021). Eesti punase nimestiku liikide hindamise raames 2017. aastal esitatud hinnangu alusel on teelehe-mosaiikliblikas samuti soodsas seisundis, hajusalt levinud üle kogu Eesti ning asurkond on heas seisus, liik on laiemalt levinud kui seni arvatud ning teda on leitud peaaegu igast Eesti piirkonnast (EELIS 2021).</p> <p>Kaitseala piiritlemisel lähtutakse põhimõttest, et kõik riiklikku kaitset vajavad loodusväärtused on kaitsealas. Samuti kehtib põhimõte, et kaitseala oleks nii suur kui vajalik ning nii väike kui võimalik. Seega Keskkonnaamet ei arvesta Teiepoolse ettepanekuga ja ei lisa antud katastriüksuseid Sõrve looduskaitsealasse.</p>
7.	<p>Arvestada Sõrve looduskaitseala hulka maaüksuse Keila metskond 19 (katastritunnusega 19801:011:0105) viimane osa.</p>	<p>Keskkonnaamet arvestab tehtud ettepanekuga ja liidab selle ala Sõrve piiranguvööndiga, kuna alal asub händkaku pesitsusterritoorium.</p>
8.	<p>Arvestada loodava Sõrve looduskaitseala sisse II kategooria kaitse all oleva kanakulli, III kategooria kaitse all oleva</p>	<p>Kanakulli pesitsusala on juba kaitsealasse hõlmatud ning toitumisalana eelistavad kanakullid metsi. Nii röövlindude kui ka</p>

	<p>händkaku, hiireviu, sookure toitumisalad ja rukkiräägu pesitsus ja toitumisala järgnevatel katastriüksustel: Vahimehe (19801:001:3694), Lembi (19801:011:0474), Laane (19801:011:0370), Nurmemetsa (19801:001:3594).</p>	<p>sookure toitumisalad hõlmavad suuri alasid ning sobivaid rohumaid ja põllumaid jääb nii kaitsealale kui kaitseala lähedusse. Keskkonnaregistri põhjal ei asu antud ettepanekualal rukkiräägu elupaika. Kaitseala põhjaosas on osa rukkiräägu elupaigast kaitsealasse arvatud, kuid pigem põllul ja kultuurrohumaal pesitseva liigina vajab ta teistsugust kaitset kui Sõrve looduskaitseala seda pakub. Näiteks põllumajanduses väetiste kasutamise vähendamine ja põllutöomasinate mitte nii intensiivne kasutamine.</p>
9.	<p>Liita loodava Sõrve riikliku looduskaitseala koosseisu rohekoridor, mis on Harku valla üldplaneeringus märgitud, kui kriitilise tähtsusega rohekoridor, kuna tegemist on elustiku jaoks Väanast idasse jääva ainsa (viimase) põhja-lõuna suunalise loomade liikumiskoridoriga.</p>	<p>Keskkonnaamet ei arvesta tehtud ettepanekuga. Rohekoridori näol on loomade liikumiskoridorile kaitse olemas. Kohaliku omavalitsuse üldplaneeringuga lahendatakse rohevõrgustiku toimimist tagavate tingimuste täpsustamine ning sellest tekkivate kitsenduste määramine (PlanS § 75 lg 1 punkt 10) ning väärtuslike põllumajandusmaade, rohealade, maastike, maastiku üksikelementide ja looduskoosluste määramine ning nende kaitse- ja kasutustingimuste seadmine (PlanS § 75 lg 1 punkt 14).</p>
10.	<p>Arvestada loodava Sõrve looduskaitseala sisse ka Väana jõe (Natura kaitse all) Sõrve looduskaitseala sisse jääv osa, sel juhul on võimalik kaitsta seda looduskompleksi tervikuna.</p>	<p>Väana jõe hoiuala ei liideta Sõrve looduskaitsealaga, kuna tegemist on kahe eri tüüpi kaitstava objektiga. Väana jõe hoiuala on rahvusvaheline kaitseobjekt ning Sõrve looduskaitsealal on siseriiklikud kaitse-eesmärgid. Väana jõe kaldal teostatavate tegevuste puhul peab hindama nende mõju jõeale, seega on hoiualal rangem režiim kui kaitsealal ning Väana jõgi on kaitstud.</p>
11.	<p>Laiendada eelnõu kohast Ilmandu sihtkaitsevööndit Sõrve ja Muraste vahelisele alale, kus on kõige paremini jälgitav pärandmaastiku struktuur.</p>	<p>Sõrve looduskaitseala üks kaitse-eesmärke on kaitsta, säilitada, taastada ja tutvustada alal asuvaid looduslikke ja poollooduslikke kooslusi ning maastikuilmet. Sõrve looduskaitsealal on vajalik poollooduslike koosluste ilmet ja liigikoosseisu tagav tegevus: niitmine ning niidu servaaladel selle taastamiseks puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine, et tagada niidu säilimine ja sellest sõltuva elustiku (sh kaitsealuste putukaliikide) mitmekesisus. Seda saab teha nii piiranguvööndis kui ka sihtkaitsevööndis. Seega ei ole selle ala</p>

		sihtkaitsevööndisse piiritlemine põhjendatud. Poollooduslikke kooslusi tsooneerime sihtkaitsevööndisse juhul, kui see on vajalik liikide kaitseks või see on oluline märgalakoolsute loodusliku veerežiimi säilitamiseks ning vajalik on piirata tegevusi, mida piiranguvööndi kaitsekord ei võimalda reguleerida.
12.	Muuta Sõrve sihtkaitsevööndi piiri nii, et Sõrve jaama ja Sõrve küla vahelised erametsad jätta suuremas osas piiranguvööndisse.	Keskkonnaamet arvestab ettepanekuga osaliselt ja tsooneerib Tooma ja Uue-Tooma kinnistud tervikuna ja Toomametsa kinnistu teeäärse rohumaa piiranguvööndisse. Tooma ja Uue-Tooma kinnistutel on tegemist majataguse metsaga, mida on korras hoitud. Ettepaneku piirkonnas asub valgeselg-kirjurähni elupaik, kes on ka ala kaitse-eesmärgiks seatud. Valgeselg-kirjurähni elupaiku ohustab metsamajandus ning seetõttu on Sõrve looduskaitsealal need sihtkaitsevöönditesse tsooneeritud. Kuigi Laasiku katastriüksusel on tehtud sanitaarraiet, siis Sõrve sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on ka metsakoosluste taastamine ja nende arengu tagamine loodusliku protsessina.
13.	Ettepanek laiendada kaitseala Sõrve küla edelaosas, mis on oluliseks suuremate ulukite elualaks (eriti talvisel perioodil).	Sõrve looduskaitsealasse on hõlmatud alad, kus asuvad loodusväärtused, mis vajavad riiklikku kaitset. Välispiiriga on hõlmatud kaitsealasse Sõrve kõige olulisemad loodusväärtused ja kaitsealuste liikide elupaigad. Nendeks on Muraste raba, metsakooslused, merikotka, kanakulli ja rähnide elupaigad. Kaitse-eesmärgiks seatud liigid toimivad teiste liikide suhtes katusliikidena, seetõttu on kaitseala välispiiri ja tsooneeringu koostamisel kasutatud nende elupaiganõudlusi. Aluseks on võetud liikide kaitse tegevuskavad ja seal sätestatud nõuded. Moodustatavast kaitsealast välja arvatud alad on endised põllumaad, võsastuvad rohumaad ja killustunud metsaala, kus on juba intensiivselt majandatud metsad. Kaitsealasse ei ole täiendavalt arvatud selliste III kaitsekategooria laia levikuga liikide elupaiku, mis Eestis ei ole ohustatud (nt roomajad) või mille kaitse on piisavalt tagatud juba olemasolevatel

		<p>kaitstavatel loodusobjektidel või mille elupaiku leidub piisavas mahus ka moodustataval Sõrve looduskaitsealal. Kaitseala piiritlemisel peab silmas pidama, et igal kinnistul on maaomanik, kelle huvidega peab ka arvestama. Kaitsealasse hõlmamisega seatakse neile kitsendusi. Seepärast peab ala kaitsealasse võtmine olema hästi põhjendatud.</p>
14.	<p>Ettepanek tzoneerida Sõrve jaamast lõuna pool piiranguvööndist Sõrve sihtkaitsevööndisse riigimetsa kvartalite WA065, WA070 ja WA079 osad.</p>	<p>Keskkonnaamet arvestab osaliselt antud ettepanekuga, kuna kvartalil WA070 ja WA079 asuv mets moodustab ühtse terviku juba Sõrve sihtkaitsevööndisse arvatud metsaga (joonis 1). Teised alad ettepanekus on killustunud ning sinna ei jää väärtusi, mis vajaksid rangemat kaitset. III kaitsekategooria liikide (händkakk, värbkakk, musträhn) elupaiku jääb kaitsealal ka sihtkaitsevöönditesse.</p>
15.	<p>Korrigeerida Sõrve LKA välispiire vastavalt Eesti Metsa Abiks ettepanekutele</p>	<p>Keskkonnaamet arvestas tehtud ettepanekutest osaliselt ühega (Keila metskond 19 (19801:011:0105) katastriüksuse viimase kaitsealast väljajäänud osa, kus asub händkaku pesitsusterritoorium).</p>
16.	<p>Muuta kõrgete loodusväärtustega alade kaitse, mis on eelnõus piiranguvööndis, sihtkaitsevööndisse</p>	<p>Valgeselg-kirjurähni elupaigad jäävad 90% ulatuses sihtkaitsevöönditesse ja karvasjalg-kaku elupaigad jäävad 93% ulatuses sihtkaitsevööndisse. Esinduslikumad elupaigad jäävad sihtkaitsevööndisse. Teised väljatoodud linnuliigid on III kaitsekategoorias ning neid on vajalikus mahus kaitstud nii sellel kaitsealal kui ka mujal Eestis. Naistesoo väärtuslikum osa on juba tzoneeritud sihtkaitsevööndisse.</p>

Piirimuudatused – kaitsealalt välja või tzoneeringu muudatus piiranguvööndiks

1.	Ettepanek, et looduskaitseala piir jookseks mööda sihti, mis on Nurme (72701:001:1412) ja naaberkrundi (72701:001:0604) vahel suunaga lõunast põhja.	Nurme katastriüksus jääb kavandatavasse Sõrve sihtkaitsevööndisse ning alal on registreeritud kanakulli ja händkaku elupaiga ääreala. Keskkonnaameti ametnikud käisid 25.05.2021 kohapealseid olusid vaatamas ja tuvastasid, et katastriüksusel on metsaalune korrastatud ja selgema piiritlemise huvides on mõistlik kasutada korralikult hooldatud metsasihti. Metsaraiele kehtivad ka edaspidi kanakulli ja händkaku elupaigast tulenevad piirangud. Keskkonnaamet arvestab tehtud ettepanekuga ja tzoneerib Nurme kinnistu kaitsealast välja.
2.	Muuta üldplaneeringus Rannamõisa külas asuvat „perspektiivse looduskaitseala“ piiri ja jätta Peretalu (19801:002:1525) katastriüksus kaitsealalt välja.	Üldplaneeringu muutmisega tegeleb kohalik omavalitsus. Keskkonnaamet on Sõrve looduskaitseala piiri vähendanud esialgsest kavandatavast piirist Peretalu kinnistul asuva kraavini, mis jätab 1,5 ha kinnistust kaitseala piiranguvööndisse. Kinnistu piiranguvööndi alale jääb hiireviu pesapaik, millest Te Keskkonnaametile teada andsite. Piiranguvöönd on moodustatud Sõrve sihtkaitsevööndile puhvri eesmärgil, et vähendada järsku üleminekut range kaitsega alalt, kus pesitsevad kaitsealused liigid, majandusmetsale. See vähendab väljastpoolt tulevaid häiringuid ning säilitab alal asuvad metsakooslused. Kuigi piiranguvööndis lisanduvad raiele piirangud, siis edaspidi on metsa majandamine kinnistul ikka võimalik.
3.	Jõhvika (19801:001:2266) kinnistu ei nõustu kaitsealasse kuulumisega.	Sõrve looduskaitsealasse on hõlmatud Jõhvika katastriüksuse metsaosa. Tegemist on kaht Sõrve looduskaitseala suuremat ala ühendava koridoriga, millega tagatakse ala terviklikkus. Mets pakub loomadele varjevõimalusi liikumisel ühelt alalt teisele. Kuna tegemist on kohaliku omavalitsuse üldplaneeringus rohevõrgustiku Sõrve tuumalaga, kus kehtib range kaitsereežiim, siis on sellele alale ehitamise piirangud juba kehtestatud. Kaitseala piiranguvööndis kehtivad metsa majandamisele lisapiirangud, kuid metsaraie on siiski võimalik.

4.	Ei nõustu (19801:002:0841; 19801:002:0837; 19801:002:1846; 19801:002:1185; 19801:002:2138; 19801:002:1849; 19801:002:2318) kinnistute kaitseala piiranguvööndisse hõlmamisega, sest kogu Sõrve LKA eelnõu on põhjendamatu, kuna puuduvad looduskaitseala moodustamise eeldused ning temale kuuluvad kinnistud on hõlmatud vastuoluliselt ja täiesti alusetult Sõrve piiranguvööndisse.	Keskkonnaamet ei nõustu OÜ Landekeri ettepanekuga jätta Kinnistud kaitseala piiranguvööndist välja. Keskkonnaamet on juba vähendanud kinnistute kaitsealasse jäävat osa. Kinnistute lähedusse jäävad kaitsealuste linnuliikide hiireviu ja karvasjalg-kaku elupaigad. Kinnistud moodustavad ühise metsaosa ja puhervööndi kinnistutega, mis nende kõrval asuvad.
5.	Nõus pidama läbirääkimisi Tagamäe kinnistu (72601:001:0746) vähesel määral hõlmamiseks Sõrve piiranguvööndisse.	Keskkonnaamet nõustub OÜ Landekeri alternatiivse ettepanekuga vähendada Tagamäe kinnistu kaitsealasse kuuluvat osa, kuid siiski säilitada alal osaliselt piiranguvöönd sihtkaitsevööndis elava kaitsealuse liigi elupaiga säilitamiseks.
6.	Ettepanek on Metsjärve tee 2 (19801:001:0042) katastriüksuse piiranguvööndis asuvate elamute ja nende hoovialade välja jätmine kaitsealast.	Katastriüksuse õueala kaitsealast välja tsoonimine ei ole põhjendatud, kuna väikseid fragmente terviklikust vööndialast välja ei lõigata. Piiranguvöönd ei sea inimeste elutegevusele ka erilisi lisapiiranguid, kaasneb vaid Keskkonnaametilt nõusoleku küsimine, mis ehitustegevuse korral on valla kohustus.
7.	Ei nõustu Sõrve LKA moodustamisega Kuke (72701:001:0217) katastriüksusele.	Kuke katastriüksus hõlmati moodustatava Sõrve looduskaitseala Sõrve sihtkaitsevööndisse kui Naistesoo vahetu servaala, kus on vajalik läbi viia loodusliku veerežiimi taastamistöid. Ilma soos servaala kaitseta ei säili ka ala keskossa jääv väärtuslik soola, vajalik on sulgeda kraavid, mis soo keskosast vett välja viivad. Kui tulevikus taastamistöid planeeritakse, siis arutatakse nende tegemine eramaomanikuga läbi ja kooskõlastatakse tegevused maaomanikuga.
8.	Jätta Nurmeti kinnistu (katastritunnusega 19801:002:1524) Sõrve looduskaitsealast välja.	Nurmeti kinnistu moodustab raiest taastudes ja uue metsa kasvades ümbritsevate metsaaladega ühtse terviku. Nurmeti kinnistu puhul on tegemist sihtkaitsevööndiga, mille parim võimalik kaitse on ühe tervikuna. Nurmeti kinnistu jääb sihtkaitsevööndi metsaalade keskele, seega ei saa seda kaitsealast välja arvata.
9.	Hetke olukorra kohaselt on tegu 3,5 ha ulatuses raiutud metsamaaga, mistõttu	Keskkonnaamet ei arvesta tehtud ettepanekuga, kuna Ermolaane katastriüksuse metsaosa, mis on

	<p>Ermolaane kinnistu võiks välja arvata Sõrve looduskaitseala koosseisust.</p>	<p>kaitsealasse arvatud, moodustab kõrvalkinnistute metsaga ühtse terviku. Kaitseala välispiir peaks kulgema ühtlaselt, et hoida servaeefekti tekkimise tase madalamal. Servade tekkimist peetakse kõige tähtsamaks osaks metsade fragmenteerumisel. Avatud metsaserv puutub paratamatult kokku palju suurema peale langeva valgusega, mis mõjutab oluliselt elupaiga mikrokliimat. Teiste abiootiliste tegurite hulka kuuluvad veel kõrgem temperatuur ja tuul ning vähenev üldine niiskustase või mulla niiskuse muutus, mille tagajärjel muutub metsa ülesehitus ja liikide koosseis. Piiranguvöönd on puhervööndiks kaitsealuste liikide pesapaikade ja majandusmetsade vahel, see vähendab väljastpoolt tulevaid häiringuid ning säilitab alal asuvad metsakooslused. Kaitseala üks kaitse-eesmärke on metsase maastikuilme säilitamine. Piiranguvööndi kaitsekord võimaldab siiski metsa majandada ja hooldusraieid teha. Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud lageraie hall- lepikutes langi pindalaga kuni 1 ha ja aegjärgne ning häilraie langi pindalaga kuni 2 ha. Turberaieid on teistes metsades eelistatud, kuna alles jääv vanamets hoiab ära lageraie tekkeva vahepealse tühimiku, säilitab maastikuilme ja tagab looduslähedase uuenemise.</p>
10.	<p>Ettepanek Sõrve looduskaitseala moodustamisel kogu katastriüksuse 19801:001:2230 kinnitamist piiranguvööndiks.</p>	<p>Keskkonnaamet arvestab tehtud ettepanekuga ning Uue-Tooma kinnistu tzoneeritakse piiranguvööndisse. Keskkonnaameti ametnikud käisid 28.05.2021 kohapealsete oludega tutvumas ning tuvastasid, et kogu kinnistu ulatuses on metsaalune korrastatud ning katastriüksuse sihtkaitsevööndisse tzoneerimine ei ole põhjendatud. Valgeselg-kirjurähni elupaika antud juhul ala piiranguvööndisse tzoneerimine ei mõjuta, sest sobilikku elupaika jääb ka kõrvalkinnistutele. Piiranguvööndis lisanduvad raiele edaspidi lisaks kaitse-eeskirja tingimustele ka liigist tulenevad eritingimused (nt raieaeg).</p>

11.	<p>Allakirjutanud on vastu ettepanekule laiendada loodava Sõrve looduskaitseala määruse eelnõu järgsetest piiridest väljapoole.</p>	<p>Keskkonnaamet arvestab osaliselt Vahi piirkonna kaitse alla võtmise lisaettepanekut, võttes kaitse alla Keila metskond 19 (19801:011:0105) katastriüksuse osa, mis veel kaitsealasse hõlmatud ei ole, kuna see on händkaku pesitsusala (joonis 1).</p> <p>Keskkonnaamet ei arvesta ettepanekut hõlmata kaitsealasse aasnelgi leiukohad. Aas-nelgi leiukohti kaitseb looduskaitseaduse § 55 lõige 7, mis sätestab, et I ja II kaitsekategooria taimede ja seente kahjustamine, sealhulgas korjamine ja hävitamine, on keelatud. Tahtlikuks kahjustamiseks ei ole liigi tegevuskava meetmete elluviimine ning tahtlikuks kahjustamiseks võib mitte lugeda ka tegevust Keskkonnaameti nõusolekul II kaitsekategooria taime ja seene väheesinduslikes populatsioonides. Seega on vaja Keskkonnaameti luba, kui taime kasvukohas teostataval tegevusel on neile kahjulik mõju. Keskkonnaregistri andmetel on 57% aasnelgi kasvukohtadest praegu kaitsealustel aladel. Lisaks on menetluses tõenäoliselt Eesti esinduslikuima aasnelgi ala Muraste jumalakäpa ja aasnelgi püsielupaiga ja Türisalu jumalakäpa, aasnelgi ja püstlinalehiku püsielupaiga moodustamine, mille tulemusel on (kavandatava) kaitse all umbes 60% kõigist aasnelgi lokaalpopulatsioonidest (Jumalakäpa ja lõuna-jumalakäpa püsielupaikade kaitse alla võtmise VTK, 2021).</p> <p>Keskkonnaamet ei arvesta ettepanekut arvata kaitsealasse lindude toitumisalad. Kanakulli pesitsusala on juba kaitsealasse hõlmatud ning toitumisalana eelistavad kanakullid metsi. Nii röövlindude kui ka sookure toitumisalad hõlmavad suuri alasid ning sobivaid rohumaid ja põllumaid jääb nii kaitsealale kui kaitseala lähedusse. Keskkonnaregistri põhjal ei asu antud ettepanekualal rukkiräägu elupaika. Kaitseala põhjaosas on osa rukkiräägu elupaigast kaitsealasse arvatud, kuid pigem põllul ja kultuurrohumaal pesitseva</p>
-----	---	---

		liigina vajab ta teistsugust kaitset kui Sõrve looduskaitseala seda pakub. Näiteks põllumajanduses väetiste kasutamise vähendamine ja põllutöömasinate mitte nii intensiivne kasutamine.
12.	Muuta loodava LKA välispiire selliselt, et Jalaka kinnistu jääks kavandatavatest vöönditest (nii piirangu- kui ka sihtkaitsevööndist) täies ulatuses välja.	Keskkonnaamet nõustub ettepanekuga ja jätab Jalaka kinnistu kaitsealast välja, kuna ala looduslik ilme on rikutud ja looduslikud kooslused on hävinud. Alal on tehtud raieid, ala on kuivendatud ning seal on tehtud ulatuslikke pinnasetöid.
13.	Teen ettepaneku arvata Tooma kinnistu (19801:001:1022) tervikuna piiranguvööndisse, kuna tegemist on 100% elamumaaga.	Keskkonnaamet arvestab tehtud ettepanekuga ning Tooma kinnistu tzoneeritakse piiranguvööndisse. Keskkonnaameti ametnikud käisid 28.05.2021 kohapealsete oludega tutvumas ning tuvastasid, et kogu kinnistu ulatuses on mets korrastatud ning katastriüksuse sihtkaitsevööndisse tzoneerimine ei ole põhjendatud. Valgeselg-kirjurähni elupaika antud juhul ala piiranguvööndisse tzoneerimine ei mõjuta, sest sobilikku elupaika jääb ka kõrvalkinnistutele. Piiranguvööndis lisanduvad raiele lisaks kaitse-eeskirjast tulenevatest tingimustest ka liigi elupaiga kaitseks eritingimused (näiteks raie teostamise aeg).
14.	Ettepanek korrigeerida moodustatava Sõrve looduskaitseala piire selliselt, et need ei hõlmaks Harku maardla lubjakivivaru.	Harku maardla hõlmab enamuse Sõrve sihtkaitsevööndist ja mõlemad Sõrvemetsa sihtkaitsevööndi lahustükid. Sõrve sihtkaitsevööndisse jäävad Naistesoo, kanakulli, valgeselgkirjurähni ja karvasjalg-kaku elupaigad ning kõdukoralljuure kasvukoht. Lisaks on seal mitmeid III kaitsekategooria liikide elupaiku. Sõrve sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on soo- ja 2 (2) metsakoosluste taastamine ja nende arengu tagamine loodusliku protsessina, looduse mitmekesisuse säilitamine ja kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Sõrvemetsa sihtkaitsevööndisse jäävad merikotka pesapaigad, millest ühe on kotkad asustanud. Teine pesakoht jäetakse sihtkaitsevööndisse, et säilitada kotkaste jaoks sobivat pesitsuspaika. Pesitsuspaigad on juba kaitse all püsielupaikadena. Sõrvemetsa sihtkaitsevööndi kaitseeesmärk on

		merikotka pesitsusala kaitse ja metsakoosluse arengu tagamine loodusliku protsessina.
15.	Teen ettepaneku jätta Muraste sihtkaitsevööndist välja piiranguvööndisse Palkoja ja Onnisaksa maaüksused ning Väliloo ja Okka maaüksuste põhjaosad.	Keskkonnaamet arvestab osaliselt ettepanekuga, jättes Muraste raba sihtkaitsevööndist välja piiranguvööndisse Okka, Onnisaksa ja Väliloo kinnistute kaitsealasse kuuluvad osad. Muraste raba sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on raba- ja metsakoosluste loodusliku seisundi taastamine ja säilitamine. Palkoja kinnistu moodustab puhervööndi rabale, kus on vaja säilitada looduslikku veerežiimi.
16.	Ettepanek Sørve tee katastriüksus (1980:001:1026) terviklikult moodustatavast kaitsealast välja arvata, kuna neil eelduslikult ei paikne kaitstavaid väärtusi. Teeme ettepaneku moodustatava kaitseala koosseisust välja arvata ka teised Sørve kergliiklustee nimetust kandvad katastriüksused, mille osas kavandab jalg- ja jalgrattatee arendamist Harku Vallavalitsus.	Riigitee nr 11412 Liikva-Rannamõisa maantee (ka Sørve tee) läbib kavandatavat Sørve looduskaitseala Sørve piiranguvööndit u 450 m ulatuses. Kaitse-eeskirja eelnõu järgi on piiranguvööndis lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ehitamine, välja arvatud hoonete püstitamine metsamaale ja liigirikkale rohumaaale. Kuna teede rajamine on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud ning antud kohta on teemaplaneeringuga kergliiklustee kavandatud, siis Sørve teed Keskkonnaamet kaitsealast välja ei piiritle. Tegemist on loomade liikluskoridoriga ning kergliiklustee projekteerimisel tuleb sellega arvestada (nt antud teelõigule valgustust mitte rajada vms).
17.	Ettepanek Sørve looduskaitseala moodustamisel Toomametsa kinnistul (katastriüksus 19801:001:1023) osaliselt kehtestada piiranguvöönd.	Keskkonnaameti ametnikud käisid 25.05.2021 kohapeal asjaolusid hindamas ning arvestavad antud ettepanekuga. Kuna tegu on pidevalt hooldatava teeäärse rohumaaaga ning elektriliini all olev ala peab olema võsast puhas, siis tzoneeritakse antud ala piiranguvööndisse. Alale registreeritud valguselg-kirjurähni elupaik (KLO9101307) rohumaaale ei kohaldu, kuna tegemist on metsas elava liigiga.
18.	Jätta Endla kinnistu (katastritunnus 19801:011:0425) kavandatavast Sørve looduskaitsealast välja ja muuta kavandatava looduskaitseala piire selliselt, et Endla kinnistu ei jää moodustatava looduskaitseala piiridesse.	Endla kinnistu on hõlmatud kaitsealasse sidususe põhimõttel, et kaitseala moodustaks ühe terviku. Seega Keskkonnaamet ei arvesta Endla kinnistu kaitsealast välja arvamise ettepanekuga.

19.	Muuta kavandatava Sõrve looduskaitseala Tugamanni sihtkaitsevööndi piire selliselt, et sihtkaitsevöönd ei ulatu Endla kinnistu (katastritunnus 19801:011:0425) idaosale.	Sihtkaitsevööndisse määrati antud kinnistuosa piiride selguse huvides – sihtkaitsevöönd piiritleti mööda jõe kallast. Kuna kinnistul kehtivad juba Vääna jõest tulenevad piirangud, siis ei lähe sihtkaitsevööndisse jääva osa piirangud oluliselt karmimaks. Tegemist on rohumaaga, kus ka sihtkaitsevööndis on lubatud loomade karjatamine ja niitmine. See on kaitse-eeskirjas välja toodud kui vajalik tegevus. Keskkonnaamet nõustub Teie alternatiivse ettepanekuga ja tsooneerib sihtkaitsevööndis oleva kinnistu idaosas Sõrve piiranguvööndisse.
20.	Ettepaneku Tammi tee (19801:002:2112) katastriüksus määrata piiranguvööndisse.	Kaitse-eeskirja eelnõu järgi on kaitseala valitseja nõusolekul sihtkaitsevööndis lubatud tee- või tehnovõrgu rajatise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks. Olemasolevate rajatiste hooldamine on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Ulatuslikumad ehitus- ja remonttööd tuleb kaitseala valitsejaga kooskõlastada. Kaitse-eeskirja muudatus pole selle tegevuse lubamiseks vajalik.
21.	Ettepanek jätta Kronsu 2 kinnistu tervikuna kavandatavast Sõrve looduskaitsealast välja ja muuta kavandatava looduskaitseala piire selliselt, et Kronsu 2 kinnistu ei jää mitte üheski osas moodustatava looduskaitseala piiridesse.	Keskkonnaamet arvestab tehtud ettepanekuga ja jätab Kronsu-Seedri ja Nulu-Lehise katastriüksused moodustatavast Sõrve looduskaitsealast välja. Katastriüksuste serva jääv händkaku elupaiga serv moodustab väikse ja väheväärtusliku osa kogu elupaigast. Kui kinnistuid on kasutatud põllumaana ja tulevikus on kavandanud sinna rabarberi- ja muude taimede istanduse rajamine, siis ei ole servaalal selle kaitsealasse jätmise põhjendatud.
22.	Ettepanek jätta kinnistu 19801:011:0342 planeeritavalt looduskaitsealalt välja.	Teile kuuluv kinnistu jääb Harku valla üldplaneeringu kohaselt rohevõrgustiku Sõrve tuumalale, kus elamute ehitamine ei ole lubatud. Kaitseala moodustamisega ei lisandu Teie kinnistule ehitustegevusele rangemaid piiranguid ning Keskkonnaamet jätab kinnistu kaitseala koosseisu. Kinnistul asuv metsaala ja selle kirdenurka jääv märgala on osa terviklikust loodusmaastikust.
23.	Ei soovi kaitseala 72701:001:0199 kinnistule.	Kuusiku-Sepa kinnistu jääb osaliselt Sõrve piiranguvööndisse. Piiranguvööndi

		<p>kaitse-eesmärk on metsakoosluste elustiku mitmekesisuse, poollooduslike koosluste ja kaitsealuste liikide kaitse. Piiranguvöönd on puhervööndiks kaitsealuste liikide pesapaikade ja majandusmetsade vahel, see vähendab väljastpoolt tulevaid häiringuid ning säilitab alal asuvad metsakooslused. Kuusiku-Sepa katastriüksuse metsaosale on registreeritud III kaitsekategooria liigi musträhni elupaik.</p> <p>Keskkonnaamet vähendab kinnistul kaitsealasse kuuluvat osa ning jätab osa rohumaast välja.</p>
24.	<p>Ettepanek moodustatavast Sõrve looduskaitsealast välja arvata Uuemetsa (19801:011:0372) katastriüksuse, sest sinna on planeeritud elamu ehituse.</p>	<p>Uuemetsa katastriüksus jääb moodustatava Sõrve looduskaitseala Tugamanni sihtkaitsevööndisse, mille kaitse-eesmärk on metsakoosluste taastamine ja nende arengu tagamine loodusliku protsessina, looduse mitmekesisuse säilitamine ja kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Katastriüksusele on registreeritud kaitsealuste liikide laanerähni, händkaku ja musträhni elupaigad. Katastriüksusel asuv mets moodustab ümbritsevate metsadega ühe terviku. Lisaks on alal Harku valla üldplaneeringu rohevõrgustiku Sõrve tuumala, kus elamute ehitamine on keelatud.</p>

Metsandusküsimused

	Ettepanek	Vastus
1.	Ettepanek loobuda piiranguvööndis turberaietena veerraie keelamise nõudest.	Keskkonnaamet arvestab ettepanekuga osaliselt lubades veerraie kuusikutes 2 ha suuruse langina, kuna kuuskede juured asuvad maapinna lähedal ning raskete masinatega alal liikumine tekitab puistule olulisi kahjustusi. Peame otstarbekaks lubada kuusikutes väikese pindalaga veerraie, sest aegjärgne ja häilraie ei anna kuuseenamusega puistutes tihti soovitud uuenemise tulemust.
2.	Ettepanek lubada kuni 2 ha suurust lageraielanki piiranguvööndi kõigis metsades.	Keskkonnaameti hinnangul kiirendaks 2 ha suuruse lageraie lubamine koos turberaiega metsade uuendamist ning me pole veendunud, et sellel puudub oluline negatiivne mõju kaitseesmärkidele, milleks on muuhulgas elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine. Kaitsealal ongi eesmärgiks raieperioodi pikendamine, et metsa uuendamine toimuks pikema aja jooksul ja hajutatumalt. Kaitsealadel on üldine põhimõte, et piiranguvööndi peamine eesmärk ei ole metsade majandamine. Majandamine peab toimuma säästlikult, et säiliks liigiline mitmekesisus ja et piiranguvöönd funktsioneeriks puhvrina sihtkaitsevöönditele.
3.	Ettepanek asendada „puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnasel, v.a kaitseala valitseja nõusolekul, kui pinnas seda võimaldab“ tekstiga „puidu kokkuveol pinnase kahjustamine“.	Ettepanek on vajab edasist arutelu ja pigem käsitlemist looduskaitseeaduses, millest otseselt juhendatakse kaitseeeskirja loomisel.
4.	Peatada Sõrve riikliku looduskaitseala kehtestamiseni metsamajanduskavade koostamine ja raie plaanimine punktis nr. 1 märgitud kinnistul Keila metskond 19 (katastritunnus 19801:011:0105).	Kuna edaspidi jääb antud kinnistu piiranguvööndisse, siis ei ole põhjendusi seal metsamajanduskavade koostamise peatamiseks, samuti ei tulene looduskaitseeadusest nõuet metsamajandamiskavade keskkonnaametiga kooskõlastamiseks. Edaspidi kehtivad seal metsa majandamisel kaitse-eeskirjast tulenevad piirangud, millele lisanduvad liigi elupaigast tulenevad piirangud.
5.	Peatada Sõrve riikliku looduskaitseala kehtestamiseni metsamajanduskavade koostamine ja raie plaanimine antud kinnistutel: Keila metskond 24	Keskkonnaamet ei saa Riigimetsa Majandamise Keskusel keelata metsamajanduskavade koostamist ja raiete planeerimist. Tegemist on

	(katastritunnusega 19801:012:0069), Keila metskond 241 (katastritunnusega 19801:012:0593), Keila metskond 230 (katastritunnusega 19801:011:1155).	majandusmetsadega. Metsateatise menetluse käigus selgub, kas on raiet takistavaid faktoreid.
6.	Asendada loodava Sõrve looduskaitseala seletuskirjas punktis 2.5.6.2. Lubatud tegevused piiranguvööndis turberaie valikraiega ja tööde teostamist vaid kergetehnikaga.	Keskkonnaamet ei arvesta tehtud ettepanekuga. Kaitsealuste liikide elupaikades lisanduvad raiete liigipõhised tingimused. Looduskaitseaduse § 31 sätestab erisused vaid uuendusraiele. Valikraie ei kuulu uuendusraie hulka ja on piiranguvööndis lubatud. Piiranguvööndis on metsade mõõdukas majandamine lubatud, sest see ei kahjusta kaitse-eesmärke. Ranget kaitset vajavad väärtused on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse, piiranguvöönd on puhervööndiks kaitsealuste liikide pesapaikade ja majandusmetsade vahel, mis vähendab väljastpoolt tulevaid häiringuid. Turberaie on uuendusraie, mille järel mets uuendatakse pikema perioodi jooksul. Kui lageraiega võib puud eemaldada ühe võttega, siis turberaie majandatakse metsa korduvate raievõtete, kusjuures raiejärkude vahe peab olema vähemalt viis aastat. Väikse langina tehtava turberaie korral uuendatakse mets pikema perioodi jooksul ning alal säilib metsane maastik. Looduskaitseaduse § 31 lõige 4 sätestab, et kaitse-eeskirjaga võib piiranguvööndis seada raielangide suurusele ja kujule ning metsa vanusekoosseisule metsaseaduses sätestatud erinevaid piiranguid ning raie tegemise ajapiiranguid, mis on vajalikud koosluse või sellesse kuuluva kaitsealuse liigi säilimiseks ja elutingimuste parandamiseks, kuid mitte seda, millist tehnikat kasutada tohib.
7.	Piiranguvööndi lubatavate tegevuste paragrahvi lisada metsa majandamise püsimetsana.	Kaitse-eeskirja piiranguvööndi paragrahvid tulenevad otse looduskaitseaduse §-st 31, mis sätestab erisused vaid uuendusraiele. Valikraie ei kuulu uuendusraie hulka ja on piiranguvööndis lubatud.
8.	Raielangile jäetava 20 tm nõue sätestada ainult valgeselg- kirjurähni elupaigas, mujal jätta vastavalt metsamajandamise eeskirjale.	Elustiku mitmekesisuse säilitamiseks raielangile jäetav 20 tm puid on läbiv nõue viimase aja kehtestatud kaitse-eeskirjades. Liigirikkuse säilitamise seisukohalt on määrav eelkõige säilikpuude, sealhulgas

		<p>surnud puidu maht. Kusjuures säilikpuude vajak on liigiti üpris erinev. See arv ei põhine vaid valgeselg-kirjurähni elupaikades teostatud Rootsi uuringule, vaid sarnaseid uuringuid on tehtud ka muudes elupaikades. Näiteks Asko Lõhmuse töögrupi tulemuste põhjal võib väita, et torikseente üldise liigirikkuse seisukohast on oluline üle 10 cm diameetriga lamapuidu iga lisanduv tihumeeter, kuni üldmahuni vähemalt 25 tm/ha.</p>
9.	<p>Kuusikutes lageraie (veeraie) keeld muudab kuusikute raie võimatuks, seega lubada seda.</p>	<p>Viime sisse muudatuse, millega lubatakse veerraie kuusikutes edaspidi 2 ha suuruse langina, sest aegjärgne ja häilraie ei anna kuuseenamusega puistutes tihti soovitud tulemust.</p>
10.	<p>2 ha suuruse turberaie piirang muudab metsa majandamise võimatuks.</p>	<p>Kaitsealadel on üldine põhimõte, et piiranguvööndi peamine eesmärk ei ole metsade majandamine. Majandamine peab toimuma säästlikult, et säiliks liigiline mitmekesisus ja et piiranguvöönd funktsioneeriks puhvrina sihtkaitsevöönditele.</p>
11.	<p>Kaitseala loomisel tuleb leida lahendus piiranguvööndis oleva metsamaa eest kompensatsiooni maksmiseks.</p>	<p>Keskonnaamet nõustub, et ka siseriiklikul kaitsealal peaksid maaomanikud piiranguvööndis saama kompensatsiooni metsamajandamise piirangute eest. Samas ei saa me seda probleemi lahendada alapõhise kaitse-eeskirjaga. Vajalik on muuta kompensatsiooni maksmisega seotud õigusakte.</p>
12.	<p>Piiranguvööndites keelustada lageraie, ka neis toimetada püsimeetsanduse põhimõtteid arvestades ning vajaduse korral varem istutatud monokultuursetes metsades korraldada mitmekesise metsa taastamist valikraidega ning koostöölepingu alusel maaomanikega.</p>	<p>Looduskaitseaduse § 31 sätestab erisused vaid uuendusraiele. Valikraie ei kuulu uuendusraie hulka ja on piiranguvööndis lubatud. Piiranguvööndis on metsade mõõdukas majandamine lubatud, sest see ei kahjusta kaitse-eesmärke. Ranget kaitset vajavad väärtused on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse, piiranguvöönd on puhervööndiks kaitsealuste liikide pesapaikade ja majandusmetsade vahel, mis vähendab väljastpoolt tulemaid häiringuid.</p> <p>Kaitse-eeskirja eelnõu kohaselt on piiranguvööndis lubatud lageraie vaid hall-lepikutes 1 ha suuruse langina, kuna</p>

		<p>hallelpe on lühiajaline pioneerliik ning turberaieivõtteid kasutades uueneb metsamaa sama puuliigiga. Turberaie on uuendusraie, mille järel mets uuendatakse pikema perioodi jooksul. Kui lageraiega võib puud eemaldada ühe võttega, siis turberaie majandatakse metsa korduvate raieivõtetega, kusjuures raiejärgude vahe peab olema vähemalt viis aastat. Väikse langina tehtava turberaie korral uuendatakse mets pikema perioodi jooksul ning alal säilib metsane maastik.</p> <p>Keskkonnaamet ei sõlmi maaomanikega eraldi koostööleppeid, koostöö põhimõtted saab kokku leppida kaitsekorralduskava koostamise raames.</p>
13.	Need metsaomanikud, kelle mets läks viimseini looduskaitse alla peaksid vajadusel saama omale küttepuid teha nagu varem avalduse alusel.	Sihtkaitsevööndi metsades on loodusvarade kasutamine keelatud, välja arvatud kaitse-eeskirjaga seatud erisustel nagu marjade, seente korjamine. Ojametsa kinnistu tsoneeritakse osaliselt sihtkaitsevööndisse ning väljaspool kaitseala on võimalik küttepuid teha.
14.	Lisada Sõrve LKA SKV ja PV kompensatsioonide summa metsakompensatsioonide eelarvesse.	Keskkonnaamet nõustub, et ka siseriiklikul kaitsealal peaksid maaomanikud piiranguvööndis saama kompensatsiooni metsamajandamise piirangute eest. Samas ei saa me seda probleemi lahendada alapõhise kaitse-eeskirjaga. Vajalik on muuta kompensatsiooni maksmisega seotud õigusakte.
15.	Teiseks suureks murekohaks on lageraied Tallinna ümbruses ja eriti Harku vallas. Tõsiseks murekohaks on isegi RMK poolt teostatavad raied. Sõrve LKA peab olema metsade ja metsloomade elupaikade säilime garant.	Metsad, kus elavad kaitse-eesmärgiks olevad liigid, on hõlmatud sihtkaitsevöönditesse, kus raied on edaspidi keelatud. Lubatud on vaid koosluste kaitseks taastamistööd ja liigi elupaiga tööd (näiteks võsaraie soomuraka kasvukohas vms). Piiranguvööndis on metsaraiele seatud piirangud, et metsa uuendamine toimuks aeglasemalt ja loodus saaks muutustega kohaneda.
16.	Keelata raietegevus Sõrve LKA territooriumil lindude pesitsusajal.	On arutuse all, et üldine pesitsusrahu piirang kaitsealadel tuleb sisse viia looduskaitsealadesse. Ei ole põhjendatud igas kaitse-eeskirjas selle eraldi sätestamine.

Teede ehitus

	Ettepanek	Otsus
1.	Tagada, et peale kaitseala moodustamist saab Liikva-Rannamõisa maantee (edaspidi Sõrve tee) äärde rajada kogu pikkuses kergliiklustee.	Sõrve tee jääb peale kaitseala moodustamist piiranguvööndisse, kus on lubatud ehitise püstitamine, välja arvatud hoonete püstitamine metsamaale ja liigirikkale rohumaale. Ehitustegevus on lubatud juhul, kui see ei kahjusta kaitse-eesmärke. Kergliiklustee rajamine maantee kõrvale ei kahjusta kaitse-eesmärke. Tee projekteerimisel tuleb arvestada loomadega, kes antud teed tulevikus ületavad (ntx valgustuse mitte kasutamine vms).
2.	Arvestada, et teemaa ja teekaitsevööndi ulatuses teostab amet teehoidu (sh ehitus-, remont ja hooldustööd) vastavalt ehitusseadustiku § 71 lg 1 ning majandus ja taristuministri määrusele nr 102.	Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud tee- või tehnovõrgu rajatise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks. Olemasolevate rajatiste hooldamine on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Ulatuslikumad ehitus- ja remonttööd 2 (2) tuleb kaitseala valitsejaga kooskõlastada. Keskkonnaamet on kaitseala valitseja nõusoleku andmise põhimõtteid varasemalt Transpordiametile kirjeldanud 30.10.2020 kirjaga nr 7-4/20/15591-7. Piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud ehitise püstitamine, välja arvatud hoonete püstitamine metsamaale ja liigirikkale rohumaale. Teede hooldustööd on piiranguvööndis lubatud.
3.	Ka looduskaitseala moodustades peab jääma võimalus piirkonna veerežiimi korrastamiseks, ehk uute kraavide kaevamiseks ja olemasolevate kraavide puhastamiseks. See on oluline nii riigitee konstruktsiooni püsivuse kui kohalike elanike maaüksuste ja hoonete sihipärase kasutamise ja säilimise huvides.	Teeäärsed kraavid on teerajatise osa, seega on kaitse-eeskirjast lähtuvalt teekraavide rajamine ja hooldamine võimalik. Tingimused kraavide rajamiseks seab kaitseala valitseja tee ehitamisele või rekonstrueerimisele nõusoleku andmisel. Kaalutusotsus on vajalik, kuna teekraavide mõju sõltub konkreetse tegevuse mahust ja asukohast ning arvestama peab kaitseeesmärgiks olevate elupaikade või kaitsealuste liikide kasvukohtadega.
4.	Arvestada looduskaitseala moodustamisel kõrvalmaantee 11191 Harku-Rannamõisa (Juuliku-Tabasalu ühendustee) perspektiivse lahendusega, mis on kantud Harku valla üldplaneeringusse.	Antud katastriüksused jäävad planeeritavalt Sõrve looduskaitsealalt välja.

Kaevandusteemad

	Ettepanek/Küsimus	Vastus
1.	Täielikult on jäetud tähelepanuta 3 ettevõtte geoloogiliste uuringulubade menetlused antud alal. Palume seletuskirja täiendada.	Tänase seisuga on Keskkonnaametil kokku menetluses kolm uuringuloo taotlust, mis kattuvad täielikult või osaliselt Harku maardlaga ja kavandatava kaitsealaga. Vanim menetlus on aastast 2003. Praeguseks on kõik kolm menetlust peatatud, kuna Harku Vallavalitsus on teinud Sõrve looduskaitseala loomise ettepaneku maardla ja taotlustega kattuvale alale ning Keskkonnaamet on alustanud kaitseala menetlust. Seletuskirjades esitatu on eelnevalt Keskkonnaministeeriumiga kokku lepitud. Seletuskirjades ei anta ülevaadet konkreetsete keskkonnalubade pooleliolevate menetluste kohta, piirangute mõjust antakse üldisem ülevaade.
2.	Puudub Sõrve looduskaitsealal asuva Sõrve lubjakivimaardla varude hinnang ja vastav arvutus, millest nähtuks varude kaevandamata jätmisest tekkiv otsene majanduslik ja sotsiaalmajanduslik mõju. Palume lisada.	<p>Seletuskirjas hinnatakse majanduslikke mõjusid nii, nagu juhend ette näeb. Selleks hinnatakse mõjusid kohalikule omavalitsusele (maamaks) ja riigile (toetuste suurust, eramaade riigile omandamise mõju, metsa majandamata jätmisel saamata tulu suurust). Täiendame seletuskirja Harku maardla maavarade varu hinnanguga ning viitega Eesti Geoloogiateenistuse uurimustöö aruandele „Ehitusmaavarade levik, kaevandamine ja kasutamine Harju maakonnas” (Rakvere, 2018). Kaitseala moodustamisega väheneb Harku maardlas ehituslubjakivi kaevandatav varu 37 000 tuh m³ ulatuses.</p> <p>Lisaks on käimas projekt ELME – „Elurikkuse sotsiaal-majanduslikult ja kliimamuutustega seostatud keskkonnaseisundi hindamiseks, prognoosiks ja andmete kättesaadavuse tagamiseks vajalikud töövahendid”, mille tulemusena hinnatakse ökosüsteemiteenuseid, sest ka nendel on oluline majanduslik tähendus, mida saab rahaliselt hinnata. Arutame koos Keskkonnaministeeriumiga, kuidas ökosüsteemiteenustega seotud</p>

		informatsiooni edaspidi seletuskirjades kajastada.
3.	Uuritud ega käsitletud ei ole lubjakivivarude väljamise alternatiivseid lahendusi antud alal (väiksemad karjäärid kohese rekultiveerimisega vms.), et kasvõi osaliselt leevendada Harjumaa materjalivajadust. Palume täiendada.	Kaitseala seletuskiri ei ole dokument, mis otsib lahendusi maavarade kasutamise probleemidele, seega viidatud analüüse sinna sisse ei viida.
4.	Kuna planeeritav looduskaitseala välistab sealse lubjakivi ressursi kasutuselevõtu tulevikus, palume analüüsida alternatiivsete lubjakivimaardlate võimalusi asendada Harku ja Vão lubjakivimaardla ammendumisest tekkivat ehituslubjakivi nõudlust.	Kaitseala seletuskiri ei ole dokument, mis otsib lahendusi maavarade kasutamise probleemidele, seega viidatud analüüse sinna sisse ei viida.
5.	Puudub Sõrve lubjakivimaardla varude hinnang ja vastav arvutus ning analüüs, millest nähtuks varude kaevandamata jätmisest tekkiv saamata jääv riigi ja kohaliku omavalitsuse tulu.	<p>Seletuskirjas hinnatakse majanduslikke mõjusid nii, nagu juhend ette näeb. Selleks hinnatakse mõjusid kohalikule omavalitsusele (maamaks) ja riigile (toetuste suurus, eramaade riigile omandamise mõju, metsa majandamata jätmisel saamata tulu suurus). Täiendame seletuskirja Harku maardla maavarade varu hinnanguga ning viitega Eesti Geoloogiateenistuse uurimustöö aruandele „Ehitusmaavarade levik, kaevandamine ja kasutamine Harju maakonnas” (Rakvere, 2018). Kaitseala moodustamisega väheneb Harku maardlas ehituslubjakivi kaevandatav varu 37 000 tuh m³ ulatuses. Sõrve (Rannamõisa) maardla varu on passiivne ja seega ei saa varustuskindluse hulka seda varu arvestada.</p> <p>Lisaks on käimas projekt ELME – „Elurikkuse sotsiaal-majanduslikult ja kliimamuutustega seostatud keskkonnaseisundi hindamiseks, prognoosiks ja andmete kättesaadavuse tagamiseks vajalikud töövahendid”, mille tulemusena hinnatakse ökosüsteemiteenuseid, sest ka nendel on oluline majanduslik tähendus, mida saab rahaliselt hinnata. Arutame koos 2 (2) Keskkonnaministeeriumiga, kuidas ökosüsteemiteenustega seotud informatsiooni edaspidi seletuskirjades kajastada.</p>

6.	<p>Piirkonna elanikena ei toeta me Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt tehtud ettepanekuid (jätta uuringualad kaitsealast välja).</p>	<p>Keskkonnaamet on seisukohal, et antud uuringualasid ei saa kaitsealast välja arvata, kuna nendel aladel asuvad loodusväärtused (merikotkas, kanakull jt) vajavad kaitset. Karjääride tekkimisel hävitatakse alal asuvad looduslikud kooslused ja sellega ka liikide elupaigad. Samuti muutub ala veerežiim, mida on keeruline taastada. Hilisem keskkonna taastamine ei too tagasi samu kooslusi, mis praegu kaitsealale jäävad.</p> <p>Tegemist on poliitilise otsusega, st riiklikes eelistustes kokkulepete saavutamiseks on vajalik ministeeriumite vaheline arutelu. Lõpliku otsuse teeb Vabariigi Valitsus.</p>
7.	<p>Kompromissina jätta loodavast Sõrve LK-st välja 3 uuringuruumi- Rannamõisa, Rannamõisa II ja Rannamõisa III ning muuta moodustatava LK piire sellele vastavalt. Selline lähenemine võimaldab küllaltki suure osa maardla varust potentsiaalselt kaevandatavana säilitada. Samuti jääb ala välja merikotka piirangutest, kavandatav kaitseala säilib tervikuna (ei teki lahustükke) ja ei lõigata läbi rohekoridori.</p>	<p>Keskkonnaamet on seisukohal, et antud uuringualasid ei saa kaitsealast välja arvata, kuna nendel aladel asuvad loodusväärtused (merikotkas, kanakull jt) vajavad kaitset. Karjääride 2 (2) tekkimisel hävitatakse alal asuvad looduslikud kooslused ja sellega ka liikide elupaigad. Samuti muutub ala veerežiim, mida on keeruline taastada ja mille mõju ulatub ka väljapoole kaevandusala. Hilisem keskkonna taastamine ei too tagasi samu kooslusi, mis praegu kaitsealale jäävad. Kaitseala ei säili tervikliku looduskompleksina, kui sealt suur tükk välja lõigata. Kaitseala välispiir peaks kulgema ühtlaselt, et hoida servaeefekti tekkimise tase madalamal. Servade tekkimist peetakse kõige tähtsamaks osaks metsade fragmenteerumisel. Avatud metsaserv puutub paratamatult kokku palju suurema peale langeva valgusega, mis mõjutab oluliselt elupaiga mikrokliimat. Teiste abiootiliste tegurite hulka kuuluvad veel kõrgem temperatuur ja tuul ning vähenev üldine niiskustase või mulla niiskuse muutus, mille tagajärjel muutub metsa ülesehitus ja liikide koosseis.</p> <p>Keskkonnaamet on teinud Keskkonnaministeeriumile ettepaneku, et uuringualade väljajätmist peaks ministeeriumite vahel arutama enne</p>

		eelnõude infosüsteemi ministeeriumite vahelist kooskõlastusringi.
8.	Täiendada kaitse-eeskirja eelnõu seletuskirja loodaval kaitsealal ja selle ümbruses paiknevate maardlate, aktiivsete mäeeraldiste ning taotletavate geoloogilise uuringu ja kaevandamislubade osas ning lisada kaitse-eeskirja eelnõule 15.04.2021 koosolekul esitletud vastav kaart.	Eelpool nimetatud andmeid on võimalik saada avalikest andmebaasidest. Info uuringu- ja kaevandamislubade kohta on pidevas muutumises ning ei ole põhjendatud nende seletuskirjale lisamine. Kaardiandmeid näeb avalikult Maa-ameti kaardirakendusest, lisame seletuskirja viited.

Kaitse-eesmärgid

	Ettepanek	Otsus
1.	Kaaluda Sõrve looduskaitseala puhul teha erand ja ka III kaitsekategooria liigid kaitse-eeskirjas ära mainida, kuna tegu on pealinna lähistel üliolulise tervikliku loodusala, mille juures on ka III kaitsekategooria liikide olemasolu väga suure väärtusega.	Keskkonnaamet ei arvesta antud ettepanekuga. III kaitsekategooria liigid on ära mainitud kaitse-eeskirja seletuskirjas kui ala lisandväärtused. Samas pole nende kõikide eraldi kaitse-eesmärgina nimetamine vajalik, kuna eesmärgiks seatavate katusliikide, nende elupaikade ja koosluste kaitseks kehtestatav kaitsekord tagab kaudselt ka nende kaitse. See tähendab, et kaitsekorra väljatöötamisel on lähtutud kaitse-eesmärgina loetletud liikide ja koosluste ökoloogilistest nõudlustest. Seeläbi tagatakse kaitse kõikidele liikidele, kelle elupaigaks on kaitse-eesmärgiks olev kooslus, või ka neile liikidele, kelle 3 (3) elupaigaeelistused sarnanevad eesmärgina loetletud katusliikide omadega. Kaitseala valitseja võib tuginedes LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse sätetele seada lisaks kaitse-eeskirjas esitatud piirangutele liigispetsiifilisi tingimusi, mis on vajalikud isendikaitseks.
2.	Kaitseala kaitse-eeskirja eelnõus, ala kaitse eesmäärke kajastavas lõikes, tuleks lisada händ- ja värbkakk, sest antud looduskompleksis on kakuliste esiemissagedus võrreldes teiste Eesti piirkondadega märkimisväärselt suurem ja seda juba aastakümneid.	Kaitseala kaitse-eesmäärke ei täiendata III kaitsekategooria liikidega. III kaitsekategooria liigid on ära mainitud kaitse-eeskirja seletuskirjas kui ala lisandväärtused. Samas pole nende kõikide eraldi kaitse-eesmärgina nimetamine vajalik, kuna eesmärgiks seatavate katusliikide, nende elupaikade ja koosluste kaitseks kehtestatav kaitsekord tagab kaudselt ka nende kaitse. See tähendab, et kaitsekorra väljatöötamisel on lähtutud kaitse-eesmärgina loetletud liikide ja koosluste ökoloogilistest nõudlustest. Seeläbi tagatakse kaitse

		kõikidele liikidele, kelle elupaigaks on kaitse-eesmärgiks olev kooslus, või ka neile liikidele, kelle elupaigaeelistused sarnanevad eesmärgina loetletud katusliikide omadega. Kaitseala valitseja võib tuginedes LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse sätetele seada lisaks kaitse-eeskirjas esitatud piirangutele liigispetsiifilisi tingimusi, mis on vajalikud isendikaitseks.
3.	Ettepanek muuta § 10. Sihtkaitsevööndite kaitse-eesmärk: Mustalepa (Ilmandu) sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärgiks tuleks lisada ka poollooduslike koosluste ja pärandmaastiku struktuurielementide kaitse.	Kuna Keskkonnaamet ei laienda antud sihtkaitsevööndit, siis ei jää sinna vööndisse ka poollooduslike kooslusi. Seega Keskkonnaamet ei arvesta Teie ettepanekuga.
4.	Samuti tuleks pärandmaastiku struktuuri ja selle elementide kaitse lisada kaitseala piiranguvööndi kaitse-eesmärgiks.	Kuna eksperdid on teinud ettepaneku luua looduskaitseala ja peamiseks kaitse-eesmärgiks on looduslike elupaikade ja liikide kaitse looduslike protsesside kaudu, siis Keskkonnaamet ei arvesta ettepanekuga. Looduskaitseala moodustatakse üldjuhul liikide ja koosluste kaitseks ning maastikku vaadatakse kui koosluste kompleksi. Sõrve looduskaitseala üldise kaitse-eesmärgina on täiendavalt toodud maastikuilme kaitse ja säilitamine.
5.	Tulevikus võiks Sõrve riiklik looduskaitseala kuuluda samuti Natura võrgustikku.	Eestil on rahvusvaheline alade kaitse alla võtmise eesmärk täidetud, seega Sõrve looduskaitseala planeeritakse siseriikliku kaitsealana ja sinna ei moodustata Natura 2000 loodusala. 2014. aastal Euroopa Komisjoni koostatud Eesti Natura 2000 võrgustiku loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpide piisavushinnangu järgi on Eestis elupaigatüüpide kaitseks moodustatud alasid piisavalt. Seetõttu ei ole elupaigatüüpide kaitse-eesmärgil täiendavate alade kaitse alla võtmine, muuhulgas Sõrve looduskaitsealal, elupaigatüüpide kaitseks vajalik ja põhjendatud. Väärtuste kaitset tuleb tõhustada eelkõige nendel kaitsealustel objektidel, mis juba kuuluvad Natura 2000 võrgustikku.
6.	Lisada kaitse-eesmärgiks II kaitsekategooria taim soomurakas (<i>Rubus arcticus</i>).	Sõrve looduskaitsealal asuv soomuraka kasvukohta seisund oli 2018. aastal hea. Kuna liigi kasvukoht on raiesmikul, siis võib liiki hakata kahjustama ala kattumine

		<p>tiheda võsaga/metsakultuuriga. Käimas on soomuraka liigitegevuskava koostamine, kus ka antud kasvukoht ära toodud on. Lähikuudel teostatakse seal spetsialistide poolt paikvaatlus, mille käigus täpsustatakse kasvukoha seisundit. Ootame hinnangu ära ning vajadusel nimetab Keskkonnaamet soomuraka ala kaitse-eesmärgiks ja muudab kasvukohas ala tzoneeringut.</p>
7.	<p>Lisada kaitse-eesmärgiks III kaitsekategooria liigid pruunikas vöötnarmik (<i>Phellodon fuligineoalbus</i>), hall hundiseenik (<i>Boletopsis grisea</i>), haavanääts (<i>Junghuhnia pseudozilingiana</i>) ja taigapeenpoorik (<i>Skeletocutis odora</i>).</p>	<p>Seened on vähem uuritud liigirühm ja selle tõttu on nende vaatlusi ka vähem. III kaitsekategooria liike kaitstakse koosluste kaitse kaudu.</p>

Täiendused määrusesse ja seletuskirja

	Ettepanek	Otsus
1.	<p>Piiranguvööndi piirangud peavad olema karmimad. Ka hall-lepikutes tuleb keelata lageraie.</p>	<p>Kaitseala piiranguvööndisse jääb umbes 40 ha hall-lepikuid, millest umbes 30 ha on hajutatult piiranguvööndis. Suurem osa neist on kasvanud endisele rohumaale, seega pole nendel aladel tegemist põlise metsamaaga. Sõrve looduskaitseala kaitse-eesmärgiks lisatud liigid, keda ohustab metsaraie, on tzoneeritud sihtkaitsevöönditesse. Peale raiet asustavad uue metsa tekkimiseni raiesmikku mõnda aega teised liigid. Hall lepp on lühiealine pioneerliik.</p>
2.	<p>Kaitse-eeskirja eelnõu § 11 lg 2 p 5 on sihtkaitsevööndis kaitseala valitseja nõusolekul lubatud olemasolevate rajatiste hooldustööd. Erinevatesse sihtkaitsevöönditesse jääb mitmeid avalikke teid, metsateid ja perspektiivselt avalikuks teeks määratavaid teid. Sellest tulenevale palume täiendada eelnõu seletuskirja ja täpsustada, millised konkreetsete tööd lähevad teede puhul hooldustööde alla ja mis mitte.</p>	<p>Need hooldustegevused, mis olemasolevat olukorda väljaspool teed ei muuda ja mille mõjuala ei ulatu teekatte servast ja regulaarselt hooldatavast teepeenrast või tee muldkeha nõlvadest väljapoole, ei avalda kaitseala kaitse-eesmärkidele mõju ega muuda kaitseala väärtuste seisundit. Seega ei ole nendeks tegevusteks kooskõlastus vajalik. Sellisteks tegevusteks on näiteks prahi koristamine, niitmine tee servast ja teekraavi nõlvadelt (soovitame Soome positiivsele praktikale tuginevalt teepervesid kaitsealal niita võimalikult harva, et soodustada liigilist mitmekesisust), lume- või libedustõrje tegemine, teekatte parandamine, kruusatee hõõveldamine, olemasolevate tähispostide või teepiirete vahetamine,</p>

		<p>tähispostide paigaldamine tee muldkehasse. Samuti pole kooskõlastus vajalik otsese ohu kõrvaldamiseks, näiteks teele kukkunud puu eemaldamiseks. Juhime ka tähelepanu, et umbrohu tõrjumine kemikaalidega ei ole kaitsealal lubatud.</p> <p>Kaitseala valitseja nõusolek on vajalik, kui planeeritakse tegevusi teekatte servast ja regulaarselt hooldatavast teepeenrast või muldkeha nõlvadest väljaspool (sh ka tee 2 (2) kaitsevööndis) ning veerežiimi muutvaid töid või pinnasetöid, mis võivad mõjutada kaitseala väärtusi ja mis muudavad olemasolevat olukorda väljaspool teed. Sellisteks tegevusteks on näiteks pinnasetööd tee kaitsevööndis, sette eemaldamine teekraavidest, puude ja põõsaste eemaldamine tee kaitsevööndist, tee servas kasvavate suurte dekoratiivsete puude või alleepuude võrade kärpimine, uute viitade, valgustuspostide või teepiirete paigaldamine.</p> <p>Juhime tähelepanu, et kui tegevusega kaasneb vajadus sõita sõidukiga väljaspool teid, on selleks samuti vajalik kaitseala valitseja nõusolek. Kui on teada, milliseid eelpool loetletud kaitseala valitseja nõusolekut vajavaid töid regulaarselt tehakse, saab kaitseala valitseja hooldustöödeks nõusoleku anda ka pikemaks perioodiks. Kooskõlastus on nõutav, et kaitseala valitseja saaks vajadusel seada tingimusi, mis on vajalikud kaitseala kaitseväärtuste säilitamiseks.</p>
3.	Seletuskirja punktis 5 (määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud tegevused) ei ole arvutust eraomandis oleva piiranguvööndi kehtestamisega eraomanikele tehtud kahju suurusest ja selle kompenseerimisest pole sõnagi. Maamaksu vähendamist poole võrra ei saa pidada kompenseerimiseks, kuna see isegi ligilähedaselt ei kata piirangutega põhjustatud kahju.	Keskkonnaamet koostab kaitsealade seletuskirju sarnastel põhimõtetel ja ühtse struktuuri järgi. Kaitse-eeskirjaga ei saa määrata kompensatsioonide suurust.
4.	Igasugused omandi sihipärast kasutamist piiravad tingimused peaksid olema kaetud	Keskkonnaamet nõustub, et ka siseriiklikul kaitsealal peaksid maaomanikud piiranguvööndis saama

	piisava kompensatsiooniga vähemalt piirangutest tekkiva kahju ulatuses.	kompensatsiooni metsamajandamise piirangute eest. Samas ei saa me seda probleemi lahendada alapõhise kaitseeeskirjaga. Vajalik on muuta kompensatsiooni maksmisega seotud õigusakte.
5.	Ettepanek täiendada kaitse-eeskirja seletuskirja maakasutuse ajaloolise ülevaate lisamisega.	Kindlasti on inimeste maakasutusel ajaloos antud ala kujunemisel oma roll olnud. Poollooduslikel kooslustel ja rohumaadel on endiselt vajalik nende hooldamine ja seda kaitseeeskirjaga ei takistata. Põllumassiivid on kaitsealast välja jäetud. Kuigi Teiepoolne idee, et metsade majandamisel juba mõisaajast on kaasa aidanud tänapäevaste koosluste kujunemisele ja liikide levikule, siis mõisaajast on palju aega edasi läinud ning ka metsade majandamise intensiivsus muutunud. Kui vanasti tehti tööd hobuste ja kirvega ja see töö võttis aega, siis tänapäeval on ühe hektari puude mahavõtmine paari päeva küsimus. Kuna Sõrve looduskaitsealale jääb intensiivsest metsamajandusest puutumata metsi, siis on need valinud endale elupaigaks liigid, keda ohustab metsade kadumine.
6.	Ettepanek kirjeldada koordinaatide täpsuseks üks meeter.	Koordinaatide täpsuseks on 1 mm, sest kaardistamine toimub ühtsete kokku lepitud põhimõtete alusel, mida kasutavad Keskkonnaamet, Keskkonnaagentuur ja Maa-amet.
7.	Täpsustada, milliseid „muid huvisid“ silmas peetakse ja lisada seletuskirjale nende proportsionaalsuse leidmise analüüs. Kaitse-eeskirja seletuskirjas lk 10 esineb lause: „Kaitseeeskirjaga kehtestatud piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal asuvate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi ning on proportsionaalne muude huvide suhtes”.	Eeskirja koostades peab nii palju kui võimalik silmas pidama ka maaomanike ja teiste huvigruppide huve, mida arvestatakse nii palju kui võimalik. Avalikustamise käigus tulnud ettepanekuid vaadatakse üksikult ning proovitakse mõlemale osapoolle sobiv lahendus leida.
8.	Täpsustada seletuskirjas, millele tuginedes ei sobitu maastikku pikad kitsad lagedad koridorid ja millise kujuga langid maastikku sobituksid?	Verraie on sisuliselt väikesemahuline lageraie. Metsamaastikku ei teki looduslikul teel kunagi täiesti lagedaid alasid. Loodusliku häiringu korral ilmestab maastikku hõre mets, kus on pikali kukkunud puud, tüükad jms metsa struktuurielemendid, ehk üldmulje ei ole kunagi täiesti lage. Maastikupildis tekivad tugevaid, loodusele mitte omaseid

		kontrastid. Seejärel tekivad suurtel aladel ühevanuselised, taas loodusele mitte omased puistud. Looduslikult ei teki kunagi kitsaid pikki sirgeservalisi koridore, üks ala eesmärk on säilitada loodusmaastikele omane maastikuilme.
9.	Lisada seletuskirja hall-lepikute lausesse sõna „kuni“.	Täiendame seletuskirja.
10	Ettepanek täiendada lauset sõnadega „turberaie viimase raiejärgu järgselt“.	Keskkonnaamet ei arvesta ettepanekuga, kuna raiel tuleb juhendada ka metsaseadusest, kus need säilikpuude jätmise nõuded on kirjas. Veerraie puhul ei tasuks oodata säilikpuude jätmisele viimases veerus, kui varasemalt on alal eriilmelisi säilikpuu väärtusega puid.
11.	Juhime tähelepanu, et rekreatiivsed tegevused antud alal on võimalikud ka ilma kaitsereežiimi kehtestamata ning palume antud lause kui eksitava seletuskirja tekstist eemaldada.	Kaitseala moodustamisega aidatakse kaasa looduslike koosluste säilitamisele, kus ka edaspidi on inimestel võimalus aega veeta ja kooslustega tutvuda keskkonnahariduslikel eesmärkidel. Kaitseala üks eesmärkidest on tutvustada kaitseala kaitse-eesmärgiks olevaid kooslusi ja liike.
12.	Täpsustada seletuskirjas metsa saamata jääva tulu arvutuste käiku.	Seletuskirjas kajastatav arvutuste käik käib Keskkonnaministeeriumiga kokku lepitud juhendi põhjal. Arutame Keskkonnaministeeriumiga arvutuste käigu muutmist.
13.	Lisada ka süsiniku emissioon koos süsiniku ekvivalendiga puidu tihumeetrisse ja süsiniku turuhinnaga kaitse-eeskirja seletuskirja.	Erinevate metsade süsiniku sidumise võime sõltub väga paljudest teguritest. Teadlased on erimeelt, milliseid süsinikuringega seotud sisendparameetreid kliimamudelites kasutada, sest hetkel on teadusuuringutes väga palju vasturääkivusi. Leiame, et kaitseala seletuskiri ei peaks olema mahukas dokument, milles käsitletakse ühe kaitseala mõju globaalsele süsinikuringele jms. Usume, et on mõistlikum, kui järeldusi teevad selles asjus teadlased ning üldistusi kajastatakse arengukavades.
14.	Lisada seletuskirja ka puidu-kasutusest saamata jääva kaudse tulu osas ka selle arvutuse.	Keskkonnaamet koostab kaitsealade seletuskirju sarnastel põhimõtetel ja ühtse struktuuri järgi, mis on Keskkonnaministeeriumiga kokku lepitud.
15.	Eemaldada seletuskirjast lause metsateatiste kasutamise kohta.	Keskkonnaamet koostab kaitsealade seletuskirju sarnastel põhimõtetel ja ühtse struktuuri järgi, mis on

		Keskkonnaministeeriumiga kokku lepitud.
16.	Veelkord kaaluda kaitseala alternatiivseid nimesid.	Kaitseala on saanud oma nime kaitseala keskse Sõrve küla järgi. Eestimaal on kohanimedega sarnaseid kokkusattumisi veel. Sõrve poolsaarel Saaremaal asuvatele kaitstavatele aladele on teised nimed pandud, seega ei teki kaitsealade puhul nimede suhtes segadust. Sellest, et Sõrve looduskaitseala ei asu Saaremaal, ei saa kuidagi suurt probleemi tekkida.
17.	Ettepanek nimetada Ilmandu sihtkaitsevöönd ümber Mustalepa sihtkaitsevööndiks.	Kuna kohalikud inimesed tunnevad Ilmandu sihtkaitsevööndi ala Mustalepa piirkonnana, siis Keskkonnaamet arvestab Teie ettepanekuga ja muudab nime Mustalepa sihtkaitsevööndiks.